

Kinga STECUŁA
Politechnika Śląska
Instytut Inżynierii Produkcji
kinga.stecula@polsl.pl

ANALIZA DOCHODÓW PODATKOWYCH BUDŻETU POLSKI W LATACH 2009-2015

Streszczenie. Podatki są nieodzownym elementem działalności zarobkowej człowieka. Z uwagi na to, że spotkać się można z różnymi opiniami na temat dochodów podatkowych Polski, często bez oparcia na wiarygodnych i usystematyzowanych danych, w niniejszym artykule zostały zgromadzone i przedstawione rzeczywiste dane dotyczące podatków państwowych. Celem pracy była analiza dochodów podatkowych budżetu Polski w latach 2009-2015. Dokonano analizy struktury i dynamiki dochodów podatkowych opierając się na wybranych metodach statystycznych.

Słowa kluczowe: podatki, PIT, CIT, VAT

TAX REVENUE ANALYSIS OF POLISH BUDGET IN 2009-2015

Abstract. Taxes are indispensable elements of human financial activities. Due to the fact that there are many different opinions about Poland's tax revenue being said often without any support of credible and systematized data, this article has collected and presented real data about the national taxes. The paper aimed at analyzing in details tax revenues in Poland's budget in 2009-2015. It has conducted the analysis of the structure and the dynamics of tax revenues using selected statistical methods.

Keywords: taxes, PIT, CIT, VAT

1. Wstęp

Każda działalność człowieka, która przynosi zarobek związana jest z obowiązkiem płacenia podatków. Podatki towarzyszą człowiekowi od wieków, występują powszechnie, niezależnie od kraju, w dużym stopniu oddziałują na życie i działania człowieka. Podatki stanowią podstawowe źródło dochodów budżetu państwa. Pojęcie podatku trafnie określa F.H.M. Grapperhaus podając, że podatek jest indywidualną ofiarą składaną na zbiorowy cel¹. Termin *podatek* dla większości ludzi ma jednak znaczenie pejoratywne, ponieważ pomniejsza ich dochody.

Każde państwo ma własny system podatkowy, który zawsze jest przedmiotem dyskusji. Obywatele mają bowiem zróżnicowane opinie i poglądy na temat obowiązujących rodzajów podatków, wielkości stawek podatkowych oraz zasad rozliczania. Niestety, często można spotkać się z wypowiedziami wygłaszanymi na podstawie usłyszanych i powtarzanych w mediach hasłach, które zazwyczaj nie są weryfikowane pod względem prawdziwości, słuszności i poprawności. Ze względu na powyższe przesłanki w artykule dokonano prezentacji rzeczywistych danych dotyczących dochodów podatkowych budżetu Polski. Celem pracy było szczegółowe zbadanie i dokonanie analizy struktury oraz dynamiki państwowych dochodów podatkowych. Zastosowaną metodą badawczą jest analiza danych pozyskanych z materiałów wtórnych. Źródłami danych są *Sprawozdania z wykonania budżetu państwa za lata 2009-2015*.

2. Pojęcie podatku i rodzaje podatków w Polsce

Podatek stanowi kategorię ekonomiczną równocześnie będąc pojęciem i instytucją prawną-finansową. Zgodnie z ordynacją podatkową² podatek jest publicznoprawnym, przymusowym, bezzwrotnym i nieodpłatnym świadczeniem pieniężnym na rzecz podmiotu prawa publicznego. Cechą charakterystyczną podatku jest ogólność, oznaczająca, że od każdego podmiotu, który spełnia warunki Prawa podatkowego obowiązkowo pobiera się podatek. Stanowi element dochodów publicznych zasadniczych, a jego cel podstawowy stanowi cel fiskalny. Dzięki dostarczaniu państwu i samorządom środków finansowych z wpływów podatkowych możliwe jest prowadzenie działalności i realizacja zadań publicznoprawnych. Następną cechą jest bezzwrotność, zgodnie z którą pobrany podatek nie podlega zwrotowi. Podatki charakteryzują się również nieodpłatnością, co oznacza, że podmiot płacący nie otrzymuje w zamian żadnego świadczenia – ani usługi, ani czynności

¹ Grapperhaus F.H.M.: *Opowieści podatkowe drugiego milenium*. TNOiK, Toruń 2000.

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa (DzU. 2017, poz. 201). Stan prawny na 2017 rok.

urzędowej. Kolejną cechą podatku jest przymusowość, zgodnie z którą podmiot jest zobligowany do uiszczenia podatku, a w przypadku, gdy tego nie czyni dobrowolnie pobiera się od niego świadczenie w sposób przymusowy, w drodze egzekucyjnej³.

Klasyfikacji podatków można dokonywać, bazując na różnych kryteriach. Na podstawie kryterium ekonomicznego o rodzaju podatku decyduje moment sięgania do jego źródła, którym może być dochód albo majątek. Wyróżnia się wówczas podatki dochodowe, majątkowe oraz od wydatków⁴. Zgodnie z kryterium prawnym istotna jest relacja źródła podatku do podstawy opodatkowania. Opodatkowaniu podlega zatem dochód lub konsumpcja, czyli innymi słowy do dochodu sięga się w sposób bezpośredni lub pośredni. Wyodrębnia się podatki bezpośrednie oraz pośrednie⁵. Do podatków bezpośrednich należy podatek dochodowy CIT, podatek dochodowy PIT, podatek tonażowy i podatek od wydobywania niektórych kopalin. Do podatków pośrednich zaliczamy podatek od towarów i usług VAT, podatek akcyzowy i podatek od gier. Z uwagi na rodzaj podmiotu, który ustanawia podatki dokonuje się podziału podatków na państwowe i samorządowe. W niniejszym artykule dokonano analizy państwowych dochodów podatkowych w podziale na podatki pośrednie i bezpośrednie. Do podatków państwowych należy podatek dochodowy od osób fizycznych (ang. *Personal Income Tax* – PIT), podatek dochodowy od osób prawnych (ang. *Corporate Income Tax* – CIT), podatek od towarów i usług (ang. *Value Added Tax* – VAT), od gier, akcyzę, podatek tonażowy oraz od wydobywania niektórych kopalin. Natomiast do podatków samorządowych zaliczany jest podatek od nieruchomości, rolny, leśny, podatek od czynności cywilnoprawnych, podatek od spadków i darowizn oraz podatek od środków transportu⁶. Ponadto niektóre podatki zaliczane są do kategorii wspólnej i wpływy z nich dzieli się pomiędzy budżet państwa i budżety samorządowe. Tymi podatkami są podatek dochodowy od osób fizycznych oraz podatek dochodowy od osób prawnych⁷.

³ Konieczny W., Modzelewski W.: Zagadnienia ogólne podatków i prawa podatkowego, [w:], Chojna-Duch E., Litwińczuk H. (red.): *Prawo finansowe. Oficyna Prawa Polskiego*, Warszawa 2007.

⁴ Ibidem.

⁵ Guziejewska B.: Dysfunkcje systemu podatków bezpośrednich i pośrednich w Polsce. *Zeszyty Naukowe*, nr 10. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2011, s. 169.

⁶ Kolanowska-Kowalska B.: *Polityka fiskalna*, [w:] Pietrzak B., Polański Z., Woźniak B. (red.): *System finansowy w Polsce*. PWN, Warszawa 2004.

⁷ Ziółkowska W.: *Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie*. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2010, s. 105.

3. Struktura dochodów podatkowych budżetu Polski w latach 2009-2015

Analiza struktury budżetu państwa przeprowadzona została na podstawie danych obejmujących okres kolejnych siedmiu lat, od 2009 do 2015 roku. Dane zaczerpnięte zostały ze sprawozdań z wykonania budżetu państwa za okresy od 1 stycznia do 31 grudnia kolejnych lat od 2009 do 2015. W tabeli 1 przedstawiono szczegółowe dochody budżetu państwa w tysiącach złotych w latach 2009-2015. Dochody budżetu państwa składają się z dwóch głównych części. Część A obejmuje dochody podatkowe i niepodatkowe, natomiast część B stanowią środki z Unii Europejskiej (UE) i innych źródeł niepodlegające zwrotowi. W skład dochodów podatkowych wchodzi siedem rodzajów podatków, do których należą: podatki pośrednie, czyli podatek od towarów i usług, podatek akcyzowy, podatek od gier oraz podatki bezpośrednie, czyli podatek dochodowy od osób prawnych, podatek dochodowy od osób fizycznych, podatek tonażowy oraz podatek od wydobycia niektórych kopalin, obowiązujący od 2012 roku, a także podatki zniesione. Podział dochodów niepodatkowych ujęty jest w strukturze budżetu w różny sposób w poszczególnych latach. Stałymi elementami są dywidendy i wypłaty z zysku, cło oraz wpłaty jednostek samorządu terytorialnego. W strukturze z 2009 roku ujmowane są ponadto dochody jednostek budżetowych, pozostałe dochody niepodatkowe oraz dochody zagraniczne, natomiast w latach 2010-2015 wyróżnia się tylko dwie pozycje, mianowicie wpłaty z zysku NBP oraz łącznie opłaty, grzywny, odsetki i inne dochody niepodatkowe.

W tabeli 2 przedstawiono wartości procentowe poszczególnych rodzajów dochodów. Dochody budżetu państwa w 2009 roku wyniosły ogółem 274 183 500 tysięcy złotych, a w 2015 roku 289 136 706 tysięcy złotych. Natomiast dochody podatkowe stanowiły w 2009 roku 78,37% (214 878 835 tys. zł), a w 2015 roku 89,81% (259 673 511 tys. złotych) dochodów ogółem. Dochody niepodatkowe zapewniły w 2009 roku 10,01% (27 433 359 tys. zł) wpływów do budżetu, z których największą część stanowiły dochody jednostek budżetowych oraz dywidendy i wypłaty z zysku. W 2015 roku udział dochodów niepodatkowych zmalał do 9,58% (27 710 223 tys. zł). Środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi w 2009 roku stanowiły 11,62% (31 871 306 tys. zł) wszystkich wpływów, a w 2015 roku jedynie 0,61% (1 752 972 tys. zł).

Tabela 1

Dochody budżetu Polski w latach 2009-2015 [tys. zł]

Nazwa	2009 r.	Nazwa	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
DOCHODY OGÓLEM	274 183 500	DOCHODY OGÓLEM	250 302 781	277 557 221	287 595 114	279 151 205	283 542 707	289 136 706
A. Dochody podatkowe i niepodatkowe	242 312 194	A. Dochody podatkowe i niepodatkowe	247 054 326	275 485 421	285 417 806	277 626 873	282 012 846	287 383 734
1. Dochody podatkowe	214 878 835	1. Dochody podatkowe	222 552 687	243 210 936	248 274 572	241 650 924	254 780 985	259 673 511
1.1. Podatki pośrednie	154 957 681	1.1. Podatki pośrednie	165 189 646	180 272 611	181 892 185	175 368 567	187 067 399	187 266 556
a) od towarów i usług	99 454 721	a) od towarów i usług	107 880 327	120 831 951	120 000 697	113 411 541	124 262 243	123 120 798
b) akcyzowy	53 926 887	b) akcyzowy	55 684 476	57 963 709	60 449 853	60 653 116	61 570 439	62 808 633
c) od gier	1 576 073	c) od gier	1 624 843	1 476 951	1 441 634	1 303 910	1 234 718	1 337 125
1.2. Podatek dochodowy CIT	24 156 597	1.2. Podatek dochodowy CIT	21 769 869	24 861 922	25 145 736	23 075 275	23 266 188	25 813 386
1.3. Podatek dochodowy PIT	35 763 728	1.3. Podatek dochodowy PIT	35 592 648	38 074 916	39 809 425	41 290 531	43 021 971	45 040 043
1.4. Podatek tonażowy	7	1.4. Podatek tonażowy	3	7	7	7	1	-
1.5. Podatki zniesione	822	1.5. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	-	-	1 426 949	1 916 304	1 425 044	1 553 465
		1.6. Podatki zniesione	520	1 480	270	239	382	60
2. Dochody niepodatkowe	27 433 359	2. Dochody niepodatkowe	24 501 639	32 274 485	37 143 234	35 975 949	27 231 861	27 710 223
2.1. Dywidendy i wypłaty z zysku	8 326 495	2.1. Dywidendy i wypłaty z zysku	4 977 098	6 122 896	8 208 039	7 052 933	4 213 495	6 351 193
2.2. Cło	1 627 504	2.2. Cło	1 663 745	1 923 842	1 974 013	2 022 085	2 440 718	2 929 145
2.3. Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	2 702 049	2.3. Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	2 726 650	2 383 798	2 407 851	2 205 578	2 428 173	1 895 299
2.4. Dochody jednostek budżetowych	9 753 495	2.4. Oplaty, grzywny, odsetki i inne dochody niepodatkowe	11 176 869	15 641 285	16 348 047	19 431 313	18 149 476	16 534 586
2.5. Pozostałe dochody niepodatkowe	4 767 351	2.5. Wpłaty z zysku NBP	3 957 277	6 202 663	8 205 285	5 264 040	-	-
2.6. Dochody zagraniczne	256 465							
B. Środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi	31 871 306	B. Środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi	3 248 455	2 071 800	2 177 309	1 524 332	1 529 860	1 752 972

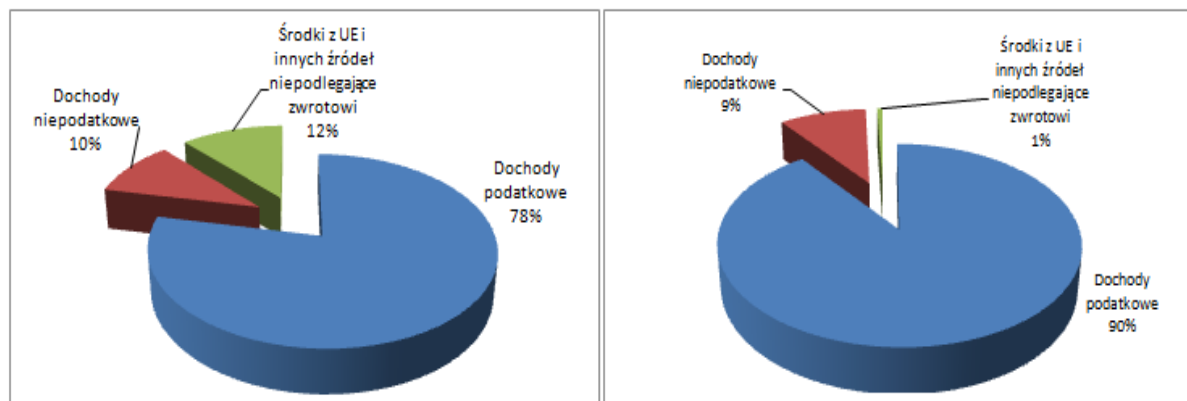
Zródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2009 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2010; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2012; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2013; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2014; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2015; Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2016.

Wartości procentowe poszczególnych dochodów budżetu Polski w latach 2009-2015 [%]

Nazwa	2009 r.	Nazwa	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
DOCHODY OGÓLEM	100,00	DOCHODY OGÓLEM	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
A. Dochody podatkowe i niepodatkowe	88,38	A. Dochody podatkowe i niepodatkowe	98,70	99,25	99,24	99,45	99,46	99,39
1. Dochody podatkowe	78,37	1. Dochody podatkowe	88,91	87,63	86,33	86,57	89,86	89,81
1.1. Podatki pośrednie	56,52	1.1. Podatki pośrednie	66,00	64,95	63,25	62,82	65,98	64,77
a) od towarów i usług	36,27	a) od towarów i usług	43,10	43,53	41,73	40,63	43,82	42,58
b) akcyzowy	19,67	b) akcyzowy	22,25	20,88	21,02	21,73	21,71	21,72
c) od gier	0,57	c) od gier	0,65	0,53	0,50	0,47	0,44	0,46
1.2. Podatek dochodowy CIT	8,81	1.2. Podatek dochodowy CIT	8,70	8,96	8,74	8,27	8,21	8,93
1.3. Podatek dochodowy PIT	13,04	1.3. Podatek dochodowy PIT	14,22	13,72	13,84	14,79	15,17	15,58
1.4. Podatek tonażowy	0,00	1.4. Podatek tonażowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-
1.5. Podatki zniesione	0,00	1.5. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	-	-	0,50	0,69	0,50	0,54
	-	1.6. Podatki zniesione	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2. Dochody niepodatkowe	10,01	2. Dochody niepodatkowe	9,79	11,63	12,92	12,89	9,60	9,58
2.1. Dywidendy i wypłaty z zysku	3,04	2.1. Dywidendy i wypłaty z zysku	1,99	2,21	2,85	2,53	1,49	2,20
2.2. Cło	0,59	2.2. Cło	0,66	0,69	0,69	0,72	0,86	1,01
2.3. Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	0,99	2.3. Wpłaty jednostek samorządu terytorialnego	1,09	0,86	0,84	0,79	0,86	0,66
2.4. Dochody jednostek budżetowych	3,56	2.4. Opłaty, grzywny, odsetki i inne dochody niepodatkowe	4,47	5,64	5,68	6,96	6,40	5,72
2.5. Pozostałe dochody niepodatkowe	1,74	2.5. Wpłaty z zysku NBP	1,58	2,23	2,85	1,89	-	-
2.6. Dochody zagraniczne	0,09		-	-	-	-	-	-
B. Środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi	11,62	B. Środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi	1,30	0,75	0,76	0,55	0,54	0,61

Źródło: Opracowanie własne .

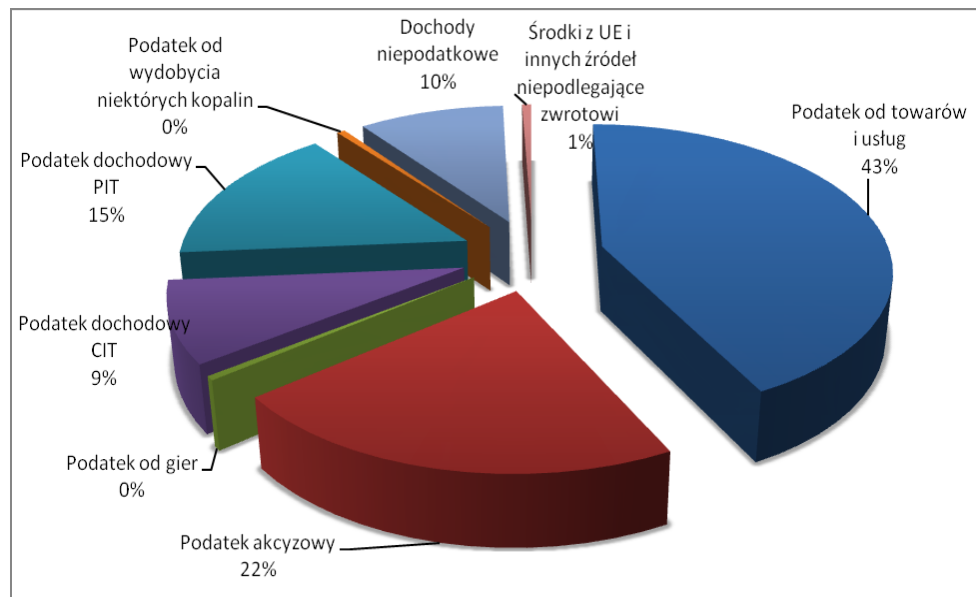
Na rysunku 1 zaprezentowana jest struktura budżetu państwa wyrażona w wartościach procentowych w latach 2009 i 2015, w której wyróżniono trzy główne elementy: dochody podatkowe, dochody niepodatkowe oraz środki z Unii Europejskiej i innych źródeł niepodlegające zwrotowi.

Rys. 1. Struktura dochodów budżetu Polski w latach 2009 i 2015

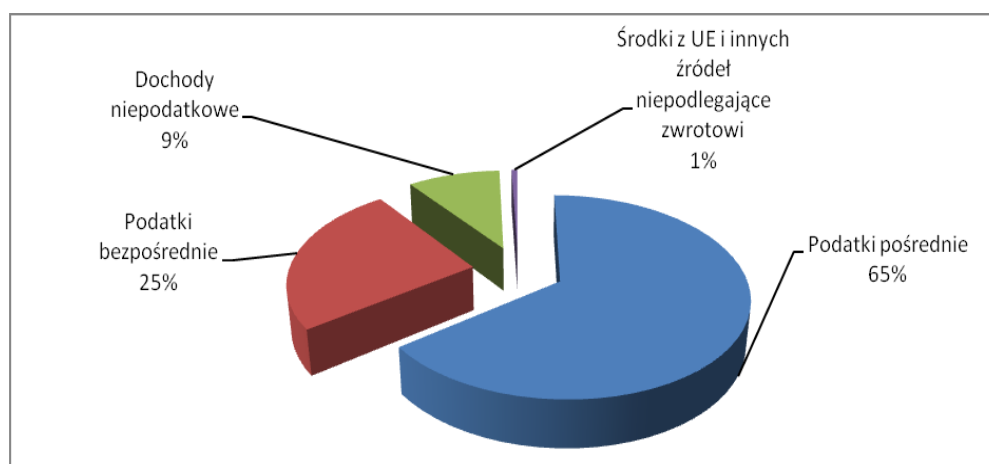
Źródło: Opracowanie własne.

W każdym z analizowanych lat zdecydowanie największą część dochodów budżetowych stanowiły podatki pośrednie. W 2009 roku osiągnęły wartość aż 56,52% dochodów (154 957 681 tys. zł), a w 2015 roku – 64,77% (187 266 556 tys. zł). Z kolei w podatkach pośrednich podatek VAT stanowił największą pozycję w pierwszym badanym roku – aż 36,27% (99 454 721 tys. zł), akcyza – 19,67% (53 926 887 tys. zł), podatek od gier – 0,57% (1 576 073 tys. zł), natomiast w 2015 roku: VAT – 42,58% (123 120 798 tys. zł), akcyza – 21,72% (62 808 633 tys. zł), a podatek od gier – 0,46% (1 337 125 tys. zł). Podatki bezpośrednie w mniejszym stopniu zasiły budżet. Podatek dochodowy od osób fizycznych w 2009 roku zapewnił 13,04% (35 763 728 tys. zł) dochodów, a podatek dochodowy od osób prawnych – 8,81% (24 156 597 tys. zł). W 2015 roku wpływy z PIT stanowiły większy procent niż w 2009 roku, gdyż 15,58% (45 040 043 tys. zł), podczas gdy dochody z CIT były porównywalne – 8,93% (25 813 386 tys. zł). Wpływy z podatków zniesionych oraz podatku tonażowego w żadnym roku nie przekroczyły nawet 1%. Od 2012 roku budżet był zasilany dodatkowo wpływami z podatku od wydobycia niektórych kopalin, które osiągnęły maksymalną wartość 0,54% (1 553 465 tys. zł) w 2015 roku. Na rysunku 2 zaprezentowana jest struktura dochodów budżetu państwa w 2015 roku, uwzględniająca rodzaje podatków.

Rys. 2. Struktura dochodów budżetu Polski z podziałem na rodzaje podatków w 2015 roku
Źródło: Opracowanie własne.

Ponad połowę dochodów budżetu państwa stanowiły podatki pośrednie, zatem są one podstawą budżetu Polski. Ich wartość procentowa oscylowała w granicach od ponad 56% w 2009 roku do 66% w 2010 roku. Podatki bezpośrednie zapewniły od niecałych 22% w 2009 roku do ponad 25% w 2015 roku wpływów budżetowych. Struktura dochodów budżetu ukazująca podział na podatki pośrednie, bezpośrednie, dochody niepodatkowe i środki z UE i innych źródeł niepodlegające zwrotowi w 2015 roku zaprezentowana jest na rysunku 3.

Rys. 3. Struktura dochodów budżetu Polski w 2015 roku – podatki pośrednie i bezpośrednie
Źródło: Opracowanie własne.

W tabeli 3 ujęta została struktura dochodów podatkowych budżetu państwa w latach 2009-2015. Dokonując analizy struktury dochodów podatkowych w budżecie państwa, zauważa się, że prawie połowę wpływów z podatków w każdym roku stanowił podatek od towarów i usług. Jego wartość mieściła się w przedziale od 46% do niecałych 50%. Drugim podatkiem, z którego wpływy były największe jest podatek akcyzowy. Wielkość wpływów wynosiła około jedną czwartą dochodów podatkowych, wahając się w granicach 24%-25%. Trzecim największym źródłem dochodów były środki pochodzące z podatku dochodowego od osób fizycznych, stanowiące około jedną szóstą wpływów podatkowych. Przykładowo w 2010 roku wyniosły 15,99%, a w 2015 roku – 17,34%. Na czwartym miejscu znalazł się podatek dochodowy od osób prawnych, którego udział we wpływach podatkowych wynosił od około jednej dziewiątej do około jednej dziesiątej. Najwyższą wartość procentową wynoszącą 11,24% CIT osiągnął w 2009 roku, a najniższą – 9,13% – w 2014 roku. Podatkowi od gier przypada jedynie niecały jeden procent dochodów z podatków, podobnie jak podatkowi od wydobycia niektórych kopalin. Zarówno podatek tonażowy, jak i podatki zniesione nie stanowią nawet jednego procentu.

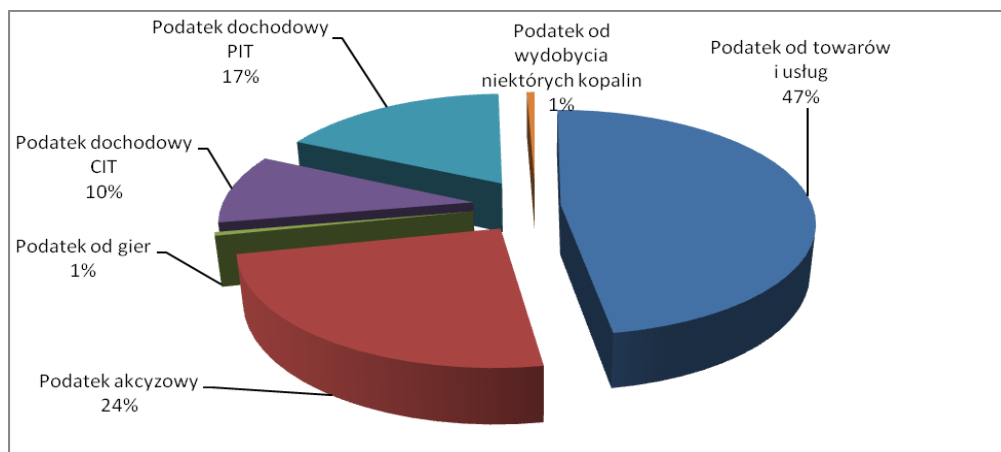
Tabela 3

Struktura dochodów podatkowych w budżecie państwa w latach 2009-2015 [%]

Nazwa	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Dochody podatkowe	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00
1. Podatki pośrednie	72,11	74,22	74,12	73,26	72,57	73,42	72,12
a) od towarów i usług	46,28	48,47	49,68	48,33	46,93	48,77	47,41
b) akcyzowy	25,10	25,02	23,83	24,35	25,10	24,17	24,19
c) od gier	0,73	0,73	0,61	0,58	0,54	0,48	0,51
2. Podatek dochodowy CIT	11,24	9,78	10,22	10,13	9,55	9,13	9,94
3. Podatek dochodowy PIT	16,64	15,99	15,66	16,03	17,09	16,89	17,34
4. Podatek tonażowy	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5. Podatki zniesione	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	-	-	-	0,57	0,79	0,56	0,60

Źródło: Opracowanie własne.

Porównując wielkość podatków bezpośrednich i pośrednich, stwierdza się, iż wpływów z podatków pośrednich było prawie trzy razy więcej niż z bezpośrednich. W każdym z badanych lat ich wartość procentowa rozkładała się w podobny sposób, podatki pośrednie osiągnęły 72%-74%, a bezpośrednie – 26%-28%. Na rysunku 4 zaprezentowana jest struktura dochodów podatkowych w 2015 roku w formie wykresu kołowego.

Rys. 4. Struktura dochodów podatkowych budżetu Polski w 2015 roku
Źródło: Opracowanie własne.

4. Dynamika dochodów podatkowych budżetu Polski w latach 2009-2015

Badając dochody podatkowe zasadne jest, oprócz przeprowadzenia analizy struktury, przeanalizowanie ich dynamiki. W tabeli 4 przedstawiona jest dynamika dochodów o podstawie stałej, dla której rokiem bazowym był rok pierwszy, czyli 2009. W odniesieniu do tego roku policzone zostały wielkości wpływów w kolejnych latach dla poszczególnych rodzajów podatków. Wyjątkiem jest podatek od wydobycia niektórych kopalin, w przypadku którego podstawowym jest 2012 rok, ponieważ zaczął on od tego roku obowiązywać.

Wielkość dochodów podatkowych ogółem charakteryzuje się trendem wzrostowym. Największa wartość zauważalna jest w 2015 roku i jest o ponad 20% wyższa niż w roku bazowym. Podobny trend obserwuje się w przypadku podatków pośrednich z uwagi na fakt, że stanowią ponad 70% dochodów budżetu państwa. Największy wzrost, wynoszący niecałe 21%, odnotowuje się w ostatnich dwóch latach. Na rysunku 5 zaprezentowano wpływy pochodzące z podatków, które w największym stopniu zasilają dochody podatkowe państwa. Ujęcie graficzne pozwala łatwiej zaobserwować i przeanalizować zmiany wielkości w czasie.

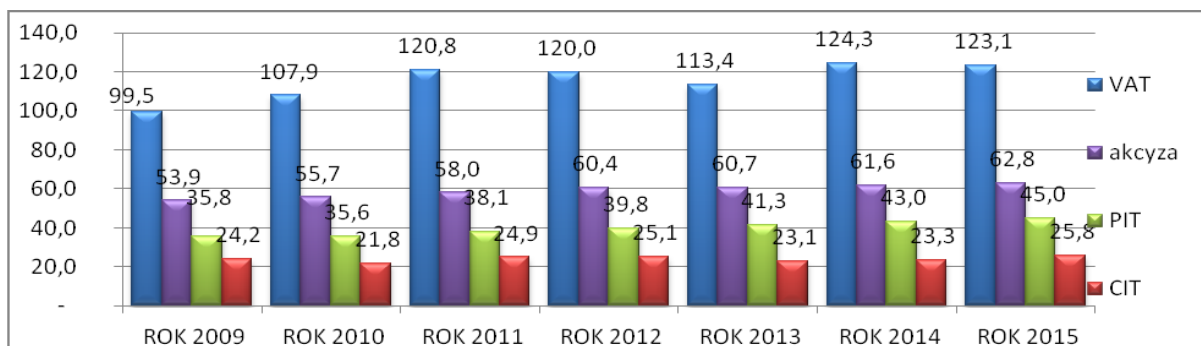
Ponadto na rysunku 6 zaprezentowano dynamikę dochodów budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych. W latach 2010, 2013 i 2014 środki pochodzące z CIT były mniejsze niż w roku bazowym. W pozostałych latach natomiast zanotowano ich wzrost, a największa różnica przypada na 2015 rok i wyniosła 6,86%. Większe wzrosty obserwuje się w przypadku PIT, a dotyczą one lat 2011-2015. W ostatnim roku dochody zwiększyły swą wartość o ponad 25%.

Tabela 4

Dynamika dochodów podatkowych budżetu państwa – 2009-2015 [%]

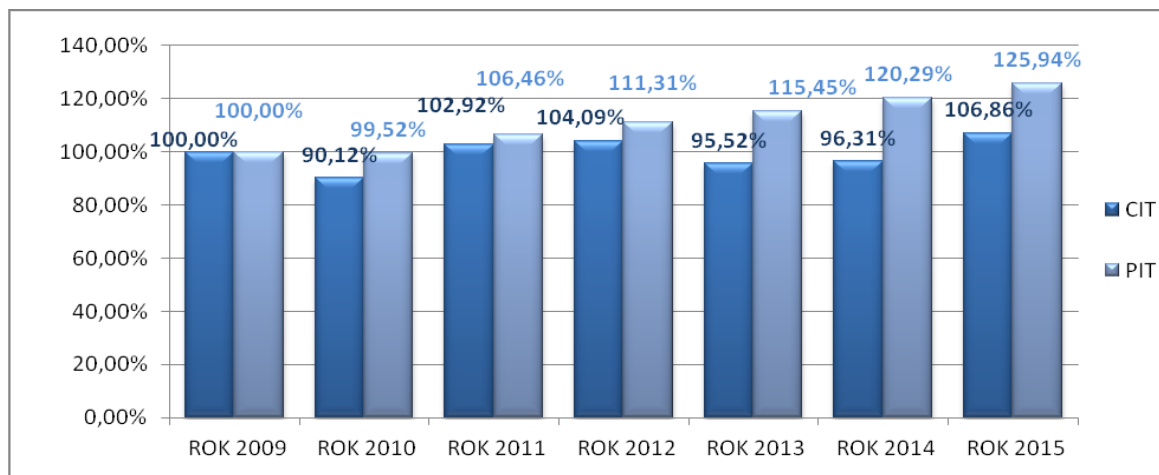
Nazwa	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
Dochody podatkowe	100,00	103,57	113,19	115,54	112,46	118,57	120,85
1. Podatki pośrednie	100,00	106,60	116,34	117,38	113,17	120,72	120,85
a) od towarów i usług	100,00	108,47	121,49	120,66	114,03	124,94	123,80
b) akcyzowy	100,00	103,26	107,49	112,10	112,47	114,17	116,47
c) od gier	100,00	103,09	93,71	91,47	82,73	78,34	84,84
2. Podatek dochodowy CIT	100,00	90,12	102,92	104,09	95,52	96,31	106,86
3. Podatek dochodowy PIT	100,00	99,52	106,46	111,31	115,45	120,29	125,94
4. Podatek tonażowy	100,00	42,86	100,00	100,00	100,00	14,29	-
5. Podatki zniesione	100,00	63,26	180,05	32,85	29,08	46,47	7,30
6. Podatek od wydobycia niektórych kopalin	-	-	-	100,00	134,29	99,87	108,87

Źródło: Opracowanie własne.

Rys. 5. Dochody budżetu Polski pochodzące z podatku od towarów i usług, akcyzowego, dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych w latach 2009-2015 [miliardy złotych]

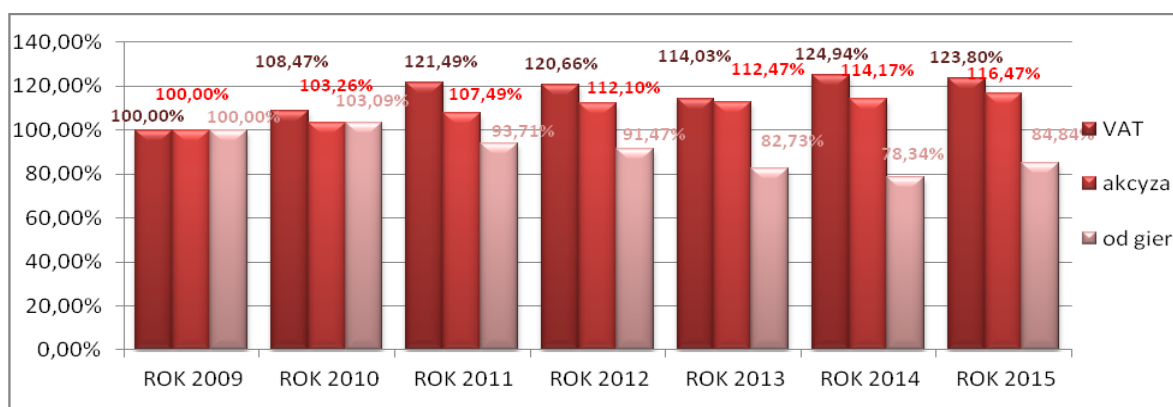
Źródło: Opracowanie własne.

Rys. 6. Dynamika (o podstawie stałej) dochodów budżetu Polski z podatku dochodowego od osób prawnych i od osób fizycznych w latach 2009-2015

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku podatków pośrednich największą zmienność wykazał podatek od towarów i usług. Od 2009 roku do 2011 roku wpływy z jego tytułu rosły, następnie w 2012 i 2013 zmalały, w 2014 roku osiągnęły największą wartość, przewyższającą rok bazowy o prawie 25%. Dochody pochodzące z podatku akcyzowego wykazują się trendem rosnącym we wszystkich badanych latach. W 2015 roku środki z akcyzy były wyższe o ponad 16% niż w pierwszym roku objętym analizą. Natomiast podatek od gier wykazał inny trend niż VAT i podatek akcyzowy. W 2010 roku dochody z tego podatku były wyższe niż w 2009 roku o ponad 3%. W latach 2011-2014 zauważa się spadek dochodów, który w 2014 roku wyniósł ponad 21%. W ostatnim roku nastąpił wzrost w stosunku do lat 2013 i 2014. Na rysunku 7 przedstawiona jest dynamika dochodów budżetu państwa z podatku od towarów i usług, podatku akcyzowego oraz podatku od gier.

Rys. 7. Dynamika (o podstawie stałej) dochodów budżetu Polski z podatku od towarów i usług, akcyzowego i od gier w latach 2009-2015

Źródło: Opracowanie własne.

5. Wnioski

Na podstawie analizy struktury dochodów Polski stwierdza się, że główne źródło dochodów budżetu Polski stanowią podatki pośrednie, z których wpływy w 2015 roku wynosiły aż 187,3 miliardów złotych, czyli 64,77% ogółu dochodów. W latach 2009-2015 ich udział procentowy w dochodach ogółem osiągnął 57-66%, a w dochodach podatkowych 72-74%.

Największa ilość środków, w każdym z analizowanych siedmiu lat, pochodziła z podatku od towarów i usług (99,5-124,3 miliardów złotych, czyli 36-44%), w dalszej kolejności z akcyzy (53,9-62,8 miliardów złotych, czyli 20-22%). Na trzeciej pozycji znalazł się podatek dochodowy od osób fizycznych (35,6-45 miliardów złotych, czyli 13-16%). Można stwierdzić, iż struktura wpływów podatkowych w badanym okresie nie jest silnie zróżnic-

wana, gdyż procentowy udział poszczególnych podatków w każdym z analizowanych lat znajduje się na podobnym poziomie.

Wielkość dochodów podatkowych w poszczególnych latach wykazuje trend wzrostowy. Wpływy z większości podatków rosną w czasie. Wyjątkiem jest 2013 rok, w którym większość dochodów była niższa niż w latach 2011 i 2012. Jedynie wpływy z podatku akcyzowego rosną z roku na rok – w analizowanym okresie wzrosły o 16,5%.

Największy procentowy wzrost w stosunku do 2009 roku zaobserwowano w 2013 roku w przypadku podatku od wydobycia niektórych kopalin. Wyniósł on bowiem ponad 34% (489 mln złotych). Jednakże ze względu na niewielką ilość wpływów z tego podatku w porównaniu przykładowo z wpływami z VAT-u czy PIT-u, owa zmiana ma niewielki wpływ na ogół dochodów budżetowych Polski. Kolejny duży wzrost zauważa się w przypadku podatku VAT w 2014 roku (prawie 25%) oraz PIT w 2015 roku (prawie 26%).

Przedstawiona analiza dochodów podatkowych budżetu Polski stanowi źródło informacji, które powinno stać się podstawą do dalszych badań i analiz w zakresie budżetu Polski.

Bibliografia

1. Grapperhaus F.H M.: *Opowieści podatkowe drugiego millenium*. TNOiK, Toruń 2000.
2. Guziejewska B.: *Dysfunkcje systemu podatków bezpośrednich i pośrednich w Polsce*. Zeszyty Naukowe, nr 10. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne, Kraków 2011, s. 169.
3. Kolanowska-Kowalska B.: *Polityka fiskalna*, [w:] Pietrzak B., Polański Z., Woźniak B. (red.): *System finansowy w Polsce*. PWN, Warszawa 2004.
4. Konieczny W., Modzelewski W.: *Zagadnienia ogólne podatków i prawa podatkowego*, [w:], Chojna-Duch E., Litwińczuk H. (red.): *Prawo finansowe*. Oficyna Prawa Polskiego, Warszawa 2007.
5. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2009 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2010.
6. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2011.
7. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2011 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2012.
8. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2012 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2013.
9. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2013 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2014.
10. *Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r. – Omówienie*. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2015.

11. Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 r. – Omówienie. Ministerstwo Finansów, Warszawa 2016.
12. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja Podatkowa (DzU. 2017, poz. 201). Stan prawny na 2017 rok.
13. Ziółkowska W.: Finanse publiczne. Teoria i zastosowanie. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań 2010, s. 105.